

Schouder aan schouder met Truus

Alkmaar, middelgrote provinciestad in Noord-Holland. Alom bekend vanwege de Kaasmarkt, maar ook vanwege de eerste overwinning op de Spaanse overheerser in de Tachtigjarige Oorlog. Kerkorganisten uit binnen- en buitenland denken bij Alkmaar aan het monumentale Van Hagerbeer/Schnitger-pijporgel in de oude Grote Kerk en voetballiefhebbers kennen Alkmaar van topclub AZ.

Voor mij is Alkmaar in de eerste plaats de stad waar ik woon.

Sinds kort is er echter ook een groeiende aandacht voor Alkmaar als geboortestad van een dappere vrouw die meer dan tienduizend joodse kinderen redde uit handen van de nazi's. Er is kort geleden een beeld opgericht in haar nagedachtenis, er is een tulp naar haar vernoemd, er verscheen een pop-up museum over haar werk, een onderwijsprogramma voor de basisschool en er kwam een tweejaarlijkse onderscheiding in haar naam.

De vrouw over wie ik het heb, was Truus Wijsmuller-Meijer. Onlangs had ik de eer de eerste Truus Wijsmuller-Meijer Prijs in ontvangst te mogen nemen voor mijn werk met Musicians Without Borders.

Truus was een stoere, onverschrokken vrouw. Van het soort dat ik altijd heb willen zijn, maar niet ben. Ze was een stijfkop, onwrikbaar en vastberaden – een kwaliteit die haar als vrouw in de jaren '30 van de vorige eeuw waarschijnlijk nog minder in dank werd afgenomen dan tegenwoordig.

Ze reisde op eigen houtje naar Wenen in 1938 en onderhandelde persoonlijk met SS-kopstuk Adolf Eichmann, architect van de holocaust. Ze wist hoe ze moest overtuigen en vleien waar mogelijk, liegen en bluffen waar nodig en ze ontsnapte met treinen en bussen vol kinderen door bombardementen heen om ze veilig aan boord te krijgen van schepen naar Engeland. Ze stond bekend als iemand die je niets durfde weigeren en afgaande op een opname van haar stem, weet ik zeker dat ik ook ja zou hebben gezegd op alles wat ze maar vroeg.

In de aanloop naar de officiële uitreiking van de eerste Truus Wijsmuller-Meijer Prijs probeerde ik haar beter te leren kennen. Ik wilde zien welke link er is tussen haar werk en dat van mij, tussen haar leven en het mijne, en welke boodschap en betekenis zij kan hebben voor onze eigen tijd.

Precies in de week van de uitreiking van de Truus Wijsmuller-Meijer Prijs besloot de overheid de noodvoorziening van het aanmeldcentrum voor asielzoekers in Ter Apel te sluiten. Het tentenkamp was te vol geworden om nog te kunnen zorgen voor een menswaardige opvang en de algehele hygiëne was ver beneden peil. Al meer dan tien jaar is het Nederlandse asielbeleid gericht op 'ontmoediging'. Het Centraal orgaan Opvang Asielzoekers (COA), dat het met steeds minder financiën en voorzieningen moet doen, smeekte onwillige steden letterlijk om ruimte te bieden aan 700 kinderen, vrouwen en mannen. Mensen die, na een lange en traumatische reis, zonder een dak boven hun hoofd kwamen te zitten. Alweer.

Mijn thuisstad Alkmaar zegde toe honderd van hen te willen onderbrengen. In een sporthal, voor de duur van één week. Waar ze daarna heen moesten, wist geen mens. Net als de meeste andere gemeenten in Nederland staat ook Alkmaar niet te springen om vluchtelingen en asielzoekers op te nemen. De krachten in politiek en samenleving die erop uit zijn om angst te zaaien en zondebokken aan te wijzen, hebben hun werk goed gedaan. Terwijl Europa op eigen bodem opnieuw een verschrikkelijke oorlog meemaakt en vluchtelingen uit Oekraïne met open armen ontvangt, moeten vluchtelingen van kleur uit oorlogsgebieden als Afghanistan, Jemen, Syrië, Somalië, Libië en Irak 'ontmoedigd' worden.

Als Truus vandaag de dag in Alkmaar zou leven, wat zou ze dan doen? En ik, met mijn internationale vredeswerk, maar ook als inwoner van de stad van Truus - wat kan ik doen?

Soms is het enige dat je kunt doen: zorgen dat je er staat, dat je je laat horen en zien. Ik heb dan ook besloten om me elke week te laten horen en zien naast het beeld van Truus en 'haar' kinderen. Elke vrijdag om 12 uur 's middags op de Gewelfde Stenen Brug, nabij de Kaasmarkt op het Waagplein. In naam van de ongewenste kinderen van vandaag sta ik naast Truus met een bord en doe een beroep op mijn stad Alkmaar om hen op te nemen.

Gelukkig sta ik niet alleen. Week in, week uit komen er meer mensen bij. Andere mensen die zich hier ook mee verbonden voelen. Vrienden, muzikanten, kunstenaars. We laten de borden met onze oproepen zien en gaan het gesprek aan met Alkmaarders en toeristen. We maken plannen voor een wekelijks pop-up podium, flashmobs, persevenementen en we willen inspreken in vergaderingen van de gemeenteraad.

Al jaren zet ik me in, samen met andere mensen en gemeenschappen, voor de fundamentele rechten van kinderen en mensen in de hele wereld: om te leven in veiligheid en in verbinding, in rechtvaardigheid, gelijkheid en vrede. Begrippen die me deze keer leiden naar mijn eigen stad, dankzij het verhaal van een andere vrouw. In het universele besef dat de wereld overal zo dichtbij is als onze eigen voordeur.

Iedere vrijdag om 12.00 uur. I stand with Truus.

Laura Hassler
Directeur Musicians Without Borders

Vertaling Peter van Vleuten
Foto JJFOTO/Jan Jong
Mei 2022

